

BANK DOBRYCH PRAKTYK

Ewa Buchwald

**„Niebieskie dziecko”
w szkole masowej**

**SZKOŁA PODSTAWOWA IM. W.S. REYMONTA
W STAROKRZEPICACH**

Częstochowa 2019

Ewa Buchwald – nauczyciel wspomagający w Szkole Podstawowej im. W.S. Reymonta w Starokrzepicach, nauczyciel edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, terapeuta, oligofrenopedagog, specjalista z zakresu wczesnego wspomagania rozwoju i edukacji dzieci ze spektrum autyzmu

„Niebieskie dziecko” w szkole masowej

Spektrum autyzmu jest długie i szerokie i wszyscy się w nim znajdujemy.

Kiedy się w to uwierzy, łatwo zobaczyć, ile mamy ze sobą wspólnego.

Lisa Genova, „Kochając syna”

Etap kształcenia: szkoła podstawowa

Słowem wstępu

Autyzm jest zaburzeniem z grupy całościowych zaburzeń rozwoju. Jednoznaczna diagnoza tego zaburzenia nadal sprawia badaczom i praktykom sporo trudności. Od wielu lat badania prowadzone w różnych krajach dostarczają nowych informacji na temat etiologii autyzmu oraz rozwoju dzieci cierpiących z jego powodu. Świadomość społeczna na temat spektrum autyzmu z roku na rok jest coraz większa. Dzieci, młodzież, a także dorośli z tym zaburzeniem coraz częściej pojawiają się w życiu publicznym, głośno mówiąc o swoich problemach. Coraz częściej dzieci z autyzmem uczęszczają do szkół masowych. Przyjęcie dziecka o specjalnych potrzebach edukacyjnych w progi takiej szkoły wymaga wielu starań i przygotowań. Przykładem prawidłowych działań mających na celu zapewnienie optymalnych warunków rozwoju, a także poczucia bezpieczeństwa dziecka z autyzmem są inicjatywy podejmowane w Szkole Podstawowej im. W.S. Reymonta w Starokrzepicach.

TEACCH

TEACCH (*Treatment and Education of Autistic and Related Communication Handicapped Children*) to program, który łączy wiele metod w różnych kombinacjach zależnie od potrzeb i możliwości danego dziecka. Zakłada się tu, że opieka nad dziećmi powinna mieć charakter kompleksowy. Celem oddziaływań jest rozwijanie umiejętności adaptacyjnych dzieci oraz przystosowanie środowiska do ich potrzeb. W Szkole Podstawowej im. W.S. Reymonta w Starokrzepicach terapia i edukacja ucznia z autyzmem oparta jest na pięciu głównych elementach TEACCH:

1. rozumienie i posiadanie wiedzy na temat autyzmu,
2. przygotowanie indywidualnego planu działania dopasowanego do dziecka, poprzedzone oceną jego trudności oraz mocnych stron,
3. opracowanie strategii kompensacyjnych mających na celu dostosowanie środowiska do potrzeb dziecka,
4. ciągłość – wszystkie aktywności są wcześniej zaplanowane i następują po sobie niezmiennie w stałym porządku,
5. dynamiczne nauczanie – ciągłe poszukiwanie nowych rozwiązań i strategii.

Samokształcenie

Pierwszym krokiem do efektywnej pracy z dzieckiem ze spektrum autyzmu jest samokształcenie kadry pedagogicznej. Przed rozpoczęciem pracy z uczniem ze spektrum autyzmu w naszej szkole odbyła się rada szkoleniowa, na której nauczyciele poznali zarys historyczny badań nad autyzmem, dowiedzieli się, jakie są współczesne kryteria diagnostyczne spektrum autyzmu (ICD-10, DSMV), jakie są pierwsze symptomy tego zaburzenia i przede wszystkim na czym polega terapia osób z autyzmem i jakie są podstawowe zasady pracy z dziećmi z ASD. Dzięki pozyskanym informacjom można było określić wspólne cele pracy z uczniem z autyzmem, przyjęto również wstępnie metody oraz formy pracy.

Pierwsze kroki

Niezwykle istotne jest również odpowiednie przygotowanie do nauki samego dziecka. Uczeń ze spektrum autyzmu już przed rozpoczęciem roku szkolnego powinien poznać swoich przyszłych nauczycieli, w szczególności nauczyciela wspomagającego, zapoznać się z placówką, mieć możliwość obejrzenia klas, wybrania ławki, w której będzie siedział itp. Zadaniem nauczyciela wspomagającego oraz wychowawcy jest również zapoznanie dziecka z planem lekcji, dokładne ustalenie zasad współpracy, a także wcześniejsze informowanie o jakichkolwiek zmianach w planie czy organizacji życia w szkole. Taki „rytuał” można odbyć jednorazowo, przed rozpoczęciem nauki w nowej szkole, bywa jednak, że trzeba to robić każdorazowo po dłuższej przerwie (np. wakacyjnej). Dobrze jest również, jeśli przy układaniu planu zajęć bierze się pod uwagę możliwości dziecka w poszczególnych porach dnia (np. zajęcia rewalidacyjne w godzinach porannych, sportowe po południu).

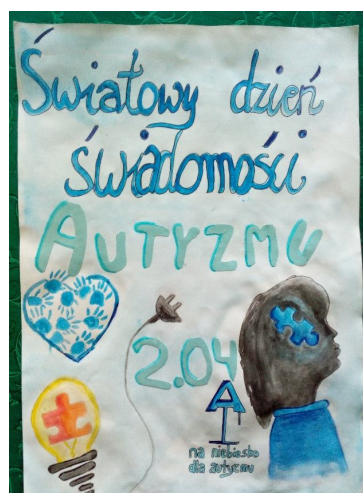
Moja klasa i szkoła

Szczególną wagę przywiązywać należy również do przygotowania grupy rówieśniczej na przyjęcie kolegi czy koleżanki z autyzmem. W tym celu dobrze jest organizować pogadanki na temat zaburzenia, pokazać jak mogą się zachowywać dzieci z autyzmem, z jakimi czynnościami mogą sobie nie radzić, jak mogą reagować na poszczególne zachowania i jak na te zachowania należy reagować, jak pomagać. Rozpowszechnianie wiedzy na temat autyzmu nie powinno ograniczać się do konkretnej klasy, lecz obejmować całą szkołę. Szczególną okazją może być przypadający 2 kwietnia „Światowy Dzień Świadomości Autyzmu”. Z tej okazji każdego roku w Szkole Podstawowej im. W.S Reymonta w Starokrzepicach uczniowie wszystkich klas solidaryzują się z osobami cierpiącymi na autyzm, ubierając się na niebiesko. Przeprowadzane zostają również zajęcia, które mają uświadomić uczniom, czym charakteryzuje się to zaburzenie, na jakie trudności można napotkać podczas komunikowania się z osobą z autyzmem oraz w jaki sposób można takiej osobie pomóc. Uczniowie dowiadują się również, że osoby z autyzmem mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia, pozwalającego na pełne

rozwięnięcie własnych możliwości, wykorzystanie szans życiowych i pełnienie ról społecznych. Podczas dni najistotniejsze jest uświadomienie uczniom, że osoby z autyzmem, choć zachowują i komunikują się inaczej, mają takie same potrzeby i prawa jak każdy z nas. Przez cały kwiecień w szkole organizowane są również konkursy plastyczne, pogadanki oraz projekcje filmów.

„Dzień Autyzmu” w Szkole Podstawowej im. W.S. Reymonta w Starokrzepicach

Plakaty konkursowe

Indywidualizacja

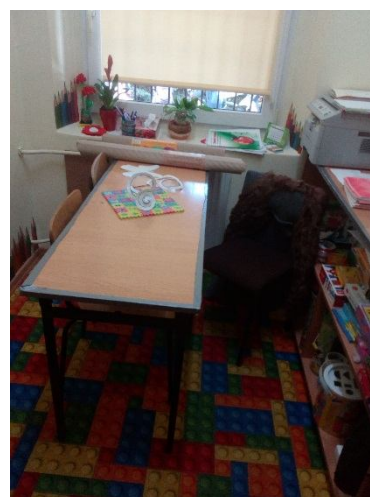
Kluczowym zadaniem kadry pedagogicznej jest również indywidualizacja procesu nauczania. W pracy z dzieckiem z autyzmem należy skupić się na dostosowaniu materiału, tempa pracy oraz metod do aktualnych możliwości ucznia. Niestety, może się okazać, że w danym przypadku klasyczne metody nauczania się nie sprawdzą. Uczniowie z ASD, a szczególnie z niepełnosprawnościami sprzężonymi (np. ze współtowarzyszącą niepełnosprawnością intelektualną) nierzadko mają problemy z odpowiednią motywacją do pracy, zniechęcają się niepowodzeniami, potrzebują silnych i atrakcyjnych bodźców, aby podjąć wysiłek. W tej materii wiele zależy od nauczyciela wspomagającego. Pomocne może okazać się wprowadzanie gier dydaktycznych, fiszek, wykorzystywanie multimediiów, skupianie się na konkretnych zadaniach.

Gra dydaktyczna „Dodawanie i odejmowanie”

„Bezpieczna przystań”

Aby móc osiągnąć wyznaczone cele wychowawcze i edukacyjne, każde dziecko powinno czuć się w szkole bezpiecznie. Jest to zadanie szczególnie trudne w przypadku dzieci z autyzmem, dla których z założenia szkoła może okazać się miejscem obcym, szczególnie stresującym. Może się zdarzyć, że uczeń z autyzmem będzie miał gorszy dzień, z jakichś powodów nie będzie chciał brać udziału w zajęciach edukacyjnych, będzie potrzebował wyciszenia, uspokojenia czy uporządkowania własnych myśli, dlatego na terenie szkoły warto stworzyć miejsce

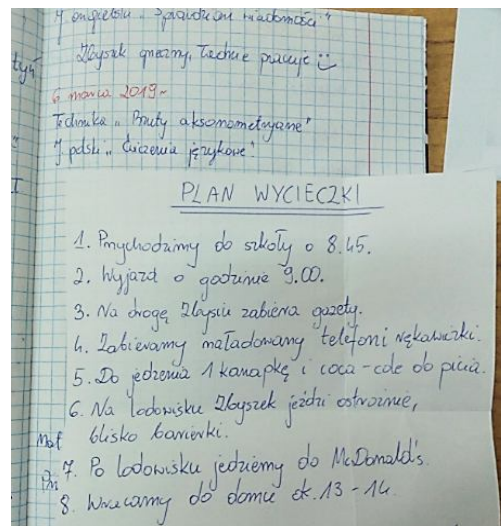

Miejsce spotkań indywidualnych

z myślą tylko o nim, do którego będzie mógł się udać w razie jakiegokolwiek niedyspozycji. Nie musi to być osobna klasa, wystarczy mała, przytulna przestrzeń, która będzie pełniła funkcję „bezpiecznej przystani”.

Współpraca

Wszelkie działania wychowawcze, edukacyjne i terapeutyczne mają sens tylko wtedy, gdy mają charakter holistyczny, tzn. obejmują wszystkie poziomy oddziaływania. Dla prawidłowych efektów pracy należy podejmować określone działania nie tylko w szkole, ale również w środowisku rodzinnym. Bardzo ważna jest współpraca z rodzicami. W największym stopniu przebiega ona między nauczycielem wspomagającym a rodzicem. Obowiązkiem nauczyciela wspomagającego jest m.in. informowanie rodzica o bieżących sukcesach i problemach dziecka, możliwych źródłach pomocy i wsparcia, sposobach rozwiązywania określonych problemów, podejmowanych działaniach mających na celu dobro i rozwój dziecka. Dobrym kanałem komunikacji może być zeszyt do korespondencji, kontakt telefoniczny lub mailowy.

Przykładowy zapis w zeszycie do korespondencji

Przekraczanie barier

Przekraczanie własnych możliwości, pokonywanie lęków, podejmowanie wyzwań jest zadaniem każdego ucznia. Dzieci ze spektrum autyzmu mogą mieć w tej materii szczególne trudności. Priorytetem nauczycieli powinno być włączanie ich w szkolne inicjatywy, zachęcanie do udziału w wyjazdach do kina, na basen czy lodowisko, a przez to budowanie poczucia własnej wartości i wyjątkowości.

Zakończenie

Praca z dzieckiem o specjalnych potrzebach edukacyjnych wymaga wielu wysiłków i starań. Na oczekiwane rezultaty niejednokrotnie trzeba długo czekać, potrzeba czasu, konsekwencji i cierpliwości. Niezbędna jest również współpraca całego grona pedagogicznego, wyrozumiałość i wspólne dążenie do jednego celu, jakim jest dobro dziecka. Mam nadzieję, że inicjatywy związane z przebywaniem w placówce dziecka ze spektrum autyzmu podejmowane w Szkole Podstawowej im. W.S. Reymonta w Starokrzepicach będą inspiracją dla innych nauczycieli i terapeutów.

Ewa Buchwald